

QuickScan-Handschrift groep 3-4

Handleiding voor leerkrachten

Deze versie (01-2023) bevat enkele belangrijke aanvullingen. Op verzoek van gebruikers van de vorige versie van de QuickScan-Handschrift hebben we voorbeelden toegevoegd t.a.v. leesbaarheid van letters. Ook hebben we link toegevoegd van de webinar QuickScan-Handschrift (21 juni 2021).*

Doel QuickScan-Handschrift

Met deze QuickScan maak je zichtbaar welke leerlingen voldoende leesbaar en met voldoende snelheid schrijven en welke leerlingen meer ondersteuning nodig hebben bij hun handschriftontwikkeling. Met een aantal tips kun je deze leerlingen een extra impuls geven ter verbetering. Daarmee kun je voorkomen dat er een doorverwijzing nodig is naar een kindtherapeut. De QuickScan is in ongeveer 15 minuten af te nemen in je groep. De analyse van de resultaten kost ongeveer 20 minuten.

Toepassen van de QuickScan-Handschrift groep 3-4

Voor leerlingen uit groep 3 is deze QuickScan af te nemen wanneer ze alle letters volgens de schrijfmethode hebben aangeleerd. Bij de meeste scholen is dit in januari. Wil je eerder een handschrift-screening doen, gebruik dan letters, woorden en zinnen die al bekend zijn bij de leerlingen.

Leerlingen uit groep 4 leren in de loop van het schooljaar de hoofdletters. Je kunt zelf hoofdletters toevoegen aan het werkblad.

Afname

Het afnemen van de QuickScan-Handschrift duurt maximaal 15 minuten.

Materiaal

Maak twee prints voor elke leerling:

- bijlage 1: leerling invulblad
- bijlage 2: overschrijfttekst 'jan is bij oom'

De leerlingen gebruiken de pen of het potlood waarmee ze gewoonlijk schrijven. De gum blijft in het laatje. Zorg voor een goed werkende pen of een potlood met geslepen punt.

Print één print voor de leerkracht:

- bijlage 3: leerkracht invulblad

Uitvoering

1. Deel de leerling invulbladen uit (wacht nog met uitdelen van de overschrijfttekst).
2. Geef de volgende instructie:
"Schrijf je naam en groep op het blaadje,

Schrijf nu het alfabet op in de letters, de letters staan al op het voorbeeld. Doe dat zoals je hebt geleerd (kan dus lopend-of blokschrift zijn). Als je niet genoeg ruimte hebt, schrijf je eronder verder. Een foutje maken is niet erg. Streep het door en werk gewoon verder. Je gum blijft in het laatje.

Schrijf nu de dubbelklanken op.

Schrijf nu de cijfers van 1 tot 10 op.”

Hierna kun je ervoor kiezen ook de hoofdletters te laten opschrijven.

3. Als alle kinderen hiermee klaar zijn: deel de overschrijfttekst uit en geef de volgende instructie:

“Draai je blaadje om, we gaan op de achterkant schrijven. (Dus op ongelinieerd papier)

We gaan 5 minuten de tekst overschrijven, je mag pas beginnen als ik ‘start’ zeg. Begin bovenaan bij ‘jan is bij oom’, (een simpele tekst voor oudere kinderen maar deze is genormeerd),

Begin elke nieuwe zin op een nieuwe regel, zoals in het voorbeeld.

Schrijf zoals je altijd schrijft: in je eigen tempo, dus niet sneller of langzamer dan anders. Het is veel tekst, die je echt niet in 5 minuten af kunt krijgen.

En schrijf even mooi en snel zoals je altijd schrijft.

Als ik een stopteken geef, leg je je potlood/pen neer, ook al ben je midden in een woord.”

4. Zet de timer op 5 minuten aan en geef het startsein.

5. Na 5 minuten geef je het stopteken, de leerlingen mogen de zin NIET afmaken. Vraag ter controle: *“Heeft ieder zijn naam en groep op het blaadje gezet?”*

6. Verzamel alle werkbladen van de leerlingen. Hiermee voer je de **zeefmethode voor de leesbaarheid** uit:

- Neem het leerkracht invulblad (bijlage 3) en vul de algemene gegevens in.
- Pak één voor één een werkblad op met de overgeschreven ‘jan is bij oom’-tekst. Let erop dat je niet naar de naam van het kind kijkt.
- Beoordeel op basis van een globale indruk;
 - o Voldoende leesbaar* resultaat leg je op de groene stapel;
 - o Onvoldoende leesbaar resultaat leg je op de rode stapel;
 - o Bij twijfel leg je het blad op de oranje stapel.

**Aan het eind van dit document geven we enkele voorbeelden van voldoende leesbare en onvoldoende leesbare letters. Zie ook figuur Zeefmethode voor groep 3-4.*

- Pak de oranje en rode stapel en draai de bladen om; beoordeel de letter- en cijfervormen. Schrijf of teken de foutieve/onleesbare vormen op het invulblad.

- Draai het blad terug naar 'jan is bij oom'-tekst en beoordeel de verbindingen. Schrijf of teken de foutieve/ onleesbare letterverbindingen op het invulblad.
- Noteer opvallendheden per vak indien nodig.
- Gebruik eventueel voor extra leesbaarheidscriteria de checklist met handschriftcriteria uit het boek BOOM 'Aan de slag met handschriftonderwijs' (Overvelde & Nijhuis-van der Sanden, 2019) bijlage 2B.
- Voeg tenslotte de rode en oranje stapels samen; je hebt nu twee stapels leesbaarheid' gemaakt: groen en oranje-rood.

Zeefmethode voor groep 3-4

Jan is bij oom	Voldoende	Twijfel	Onvoldoende
Leesbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> - Tekst is leesbaar - Letters en cijfers zijn op de juiste manier gemaakt - Letterverbindingen zijn op de juiste manier gemaakt 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekst is twijfelachtig leesbaar - Een aantal letters en/of cijfers zijn niet op de juiste manier gemaakt - Een aantal letterverbindingen is niet op de juiste manier gemaakt 	<ul style="list-style-type: none"> - Tekst is slecht of niet leesbaar - Veel letters en/of cijfers zijn niet op de juiste manier gemaakt - Veel letterverbindingen zijn niet op de juiste manier gemaakt

Een paar tips voor het verbeteren van de leesbaarheid:

- Kies per week twee focuspunten die je klassikaal bespreekt. Geef hierop extra instructie (doe voor) en geef tijdens het rondlopen specifieke feedback, zowel in de schrijfles als bij andere schriftelijke verwerking. Minstens twee keer per lesdag.
- Bij leerlingen met hardnekkige fouten: kies uit waar je de meeste leesbaarheidswinst mee denkt te behalen (bijvoorbeeld de a en o zijn niet altijd gesloten), maak een reminder kaartje (met de correcte lettervormen-/ sporen met pijlen/ stoplichtpunten) en plak dit op het tafelblad van de leerling.
- Onvoldoende afstand tussen de woorden maakt de tekst moeilijk leesbaar, zowel bij blokschrijvers als bij verbonden schrijvers. Bespreek dit met de leerlingen en bedenk met elkaar tips om de afstand tussen de woorden te houden. Bijvoorbeeld: leg je pink na een woord en schrijf dan het volgende woord, maak de zin zo af. Hoe groot is de afstand nu tussen de woorden? Hoe kun je dit niet meer vergeten?
- Geef in hun schriften deze specifieke feedback in de vorm van tops (hier gaat het goed) en tips (hier kan het beter). Bied extra oefenmomenten, betekenisvol en verbonden aan de lesstof.

We willen graag in kaart brengen wat de uitkomst is van deze QuickScan-Handschrift. Daarom vragen we je een foto te maken van het invulblad van de leerkracht en te mailen naar: schrijvenNL.nl@gmail.com.

Gegevens zullen anoniem verwerkt worden. Je kunt ook je vragen mailen.

Kijk op de website www.SchrijvenNL.nl voor het aanbod webinars over de QuickScan en handschriftonderwijs.

* Zie de link naar de eerdere webinar QuickScan-Handschrift (21 juni 2021): vimeo.com/559987895

Wil je al aan de slag?

Lees dan het boek *Aan de slag met handschriftonderwijs*

[https://www.boomtestonderwijs.nl/product/100-8373 Aan-de-slag-met-handschriftonderwijs](https://www.boomtestonderwijs.nl/product/100-8373-Aan-de-slag-met-handschriftonderwijs)

Januari 2023

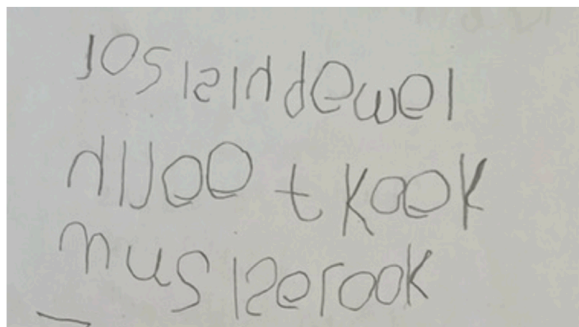
SchrijvenNL in samenwerking met uitgeverij Boom Testonderwijs

Referentielijst

- Anneloes Overvelde & Ria Nijhuis-van der Sanden (2019). *Aan de slag met handschriftonderwijs. Over het belang van leren schrijven met de hand*. Amsterdam. Boom Testonderwijs
- Ingrid van Bommel-Rutgers, Liesbeth de Vries, Margo van Hartingsveldt & Anneloes Overvelde (2022). *SASS! Samen Aan de Slag met Schrijven*. SchrijvenNL.
- Smits-Engelsman B, Van Bommel-Rutgers I & Van Waelvelde H. (2014). Systematische Opsporing Schrijfproblemen. Technische handleiding. Geraadpleegd op <https://www.schrijvennl.nl/sos-2-nl/sos-2-nl/>
- Overvelde, A., Bommel-Rutgers, I. van, Bosga-Stork, I., Cauteren, M. van, Halfwerk, B., Smits-Engelsman, B., & Nijhuis-van der Sanden, M.W.G. (2011). KNGF Evidence Statement: Motorische schrijfproblemen bij kinderen. *Nederlands Tijdschrift voor Fysiotherapie*, 121, 1-65.

Voorbeelden leesbaarheid

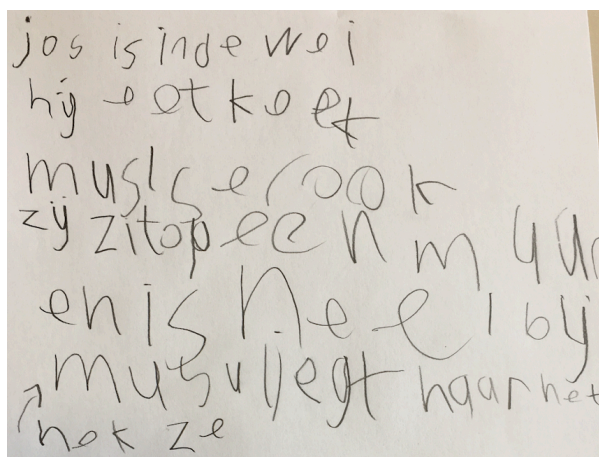
Leerling groep 3 (januari) met rood handschrift

De letters zijn weliswaar herkenbaar maar meerdere lettervormen zijn niet op de juiste manier tot stand gekomen: bijvoorbeeld 'd' en 'm' zijn niet in een doorgaande beweging gemaakt.

Letterverhouding is niet correct (bijvoorbeeld j, n, h, ij).

Letterspaties ontbreken en het schrift is groot.

NB: deze leerling heeft een andere tekst geschreven.

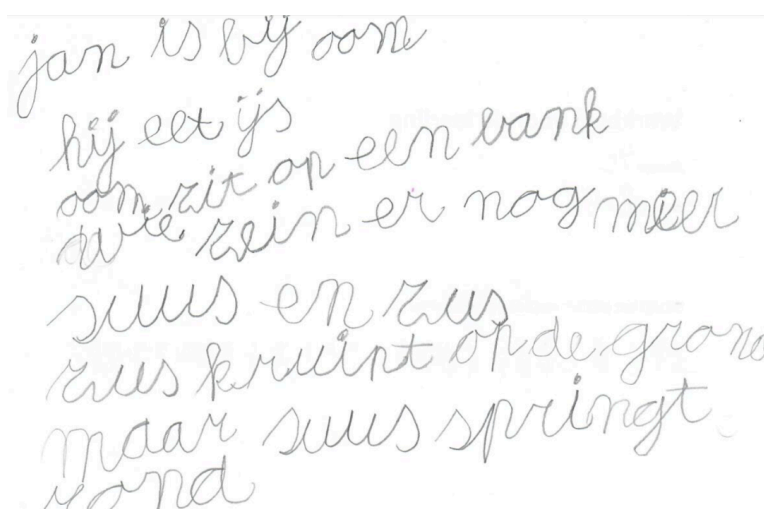

Leerling groep 3 (mei) met rood handschrift

De eerste regel is leesbaar, daarna neemt de leesbaarheid sterk af:

- lettervormen incorrect zoals e, k, oo
- onvoldoende hoogteverschillen tussen romp en stokletters zoals d, k, h
- letterspaties ontbreken en het schrift is groot en wisselt sterk van grootte.

NB: deze leerling heeft een andere tekst geschreven.

Leerling groep 4 met groen handschrift leesbaarheid is goed

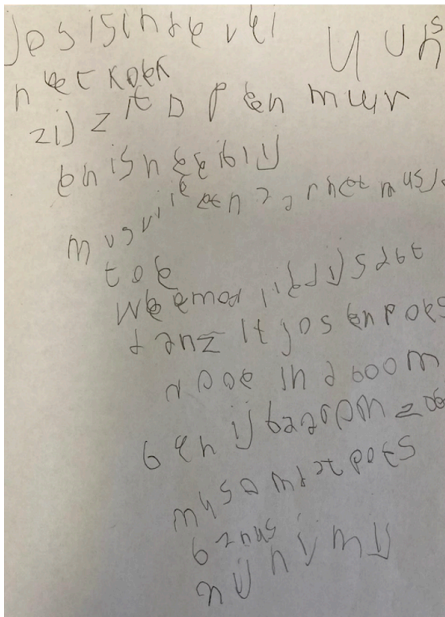
Juiste lettersporen en -verbindingen

Jan is bij oom
hij eet ijs
oom zit op een bank
we rijn er nog meer
ruis en ruis
ruis kruit op de grond

Leerling groep 4 met oranje handschrift

Leesbaarheid neemt af in de loop van de tekst
Letterspooor 'z' is niet correct; hoogte verschillen
niet altijd correct (letter t bij eet en kruit)
Onjuiste letterverbindingen: eet, zit, bank, suus.

Leerling groep 4 met een rood handschrift

Onleesbaar handschrift: veel lettervormen of-sporen zijn niet volgens de methode gemaakt, bijvoorbeeld e, ee, o, d, b, a, uu). Er is sprake van onvaste lijn (zoals s, i, m, n); geen denkbeeldige grondlijn.

Afstand tussen de letters en woorden is vergelijkbaar.

NB: deze leerling heeft een andere tekst geschreven.